TAŞOVA
tasova.gen.tr GAZETESİ

HZ. ADEM ve LİSAN-I TÜRKİ

Yazan: **Ahmet Günaydın** - 20 Nisan 2024



Enver Seyhan
Bir giriş cümlesine ihtiyaç duydum ve gönül hanemden zuhur edip gelen o sese kulak verdim. O ses bana zamanın Fatih Türbedarı Ahmet Amiş Efendi"ye müracaat etmem gerektiğini tembih ediyordu.
"… Türk Devleti kıyamete kadar bakidir."
(Fatih Türbedârı Ahmet Amiş Efendi: Tırnova: 1807 – İstanbul: 1920)
Yazının ilerleyen bölümlerinde birkaç cümleyle buraya tekrar geri dönüş yapacağım.
*
O kadar nazik o kadar ince bir mesele ki…
Başlarken bir taraftan da Kaygusuz Abdal'ı konuya dahil etmek istedim buna mecbur hissettim kendimi sanki.
"Hak buyurdu Cebrail'e var didi
Adem'i cennet içinden sür didi
Geldi Cebrail Adem'e söyledi
Hak buyurdıgın ayan eyledi
Cebrail didi çıkgil Uçmak'tan Adem
Tanrı'nın buyruğı budur işbu dem
Niçe ki söyledi hergiz gitmedi
Cebrail'ün sözüni işitmedi
Türk dilin Tanrı buyurdu Cebrail
Türk dilince söylegil dur git digil
Türk dilince Cebrail "hey dur" didi
Duri gel uçmağın terkin "ur" didi"

Yukarıdaki şiir bir Kaygusuz Abdal şiiridir. Kaygusuz Abdal'ın asıl adı Alaeddin Gaybi'dir. Alaiye -Alanya beyinin oğludur. Tahminen 1341 yılında doğmuş 1444 yılında vefat etmiştir.
Şiirde görüldüğü üzere ve başka kaynaklarda da geçtiği veçhile Hz. Adem Tanrı emriyle Cebrail vasıtasıyla cennetten çıkarılmak isteniyor. "Çık cennetten" diyor ama Adem, Hz. Cebrail'in dilini anlamıyor. Tanrı Cebrail'e Türkçe hitap etmesini buyurunca, Hz. Adem, Cebrail'in diline aşina oluyor, anlıyor ve cennetten çıkıyor.
Ruhu'l Beyan Tefsiri'nin müfessiri Bursalı İsmail Hakkı, Bursa Kütüphanesi'nde kayıtlı bulunan Hadis-i Erbain adlı eserde Bakara Suresi'nin 31'nci ayetini tefsir ederken diyor ki:
"Hz. Adem'in cennetten çıkma vakti gelince Cenab-ı Hak bunu haber vermesi için Cebrail'i gönderiyor. Cebrail durumu Hz. Adem'e bildiriyor. Fakat "Adem tanımıyor." Bunun üzerine Hz. Cebrail hadiseyi Cenab-ı Allah'a bildiriyor. Yüce Allah Cebrail'e diyor ki:
"Git Adem'e lisanı Türki ile söyle."
Cebrail bu defa gelip Uçmak'tan çıkma emrini Türkçe olarak tebliğ ediyor.
İsmal Hakkı Bursevi bu hadiseden hareketle fikrini şu cümle ile beyan ediyor:
"Ahir zamanda tasarruf Türk'ün olacaktır."
Bu sahada çalışma yapanlara göre Hz. Adem'e zürriyetinden gelecek olan milletlerin adları, dilleri ve bilgileri öğretilmişti. O da bu diller içinden Türkçe'yi tercih etmişti ve ilk Türkçe konuşan insan olmuştu.
Cenab-ı Hak Bakara Suresi'nde Hz. Adem'in yaratılışı hakkında bilgi veriyor. Ayrıca eşyanın ve lüzumlu her şeyin adının öğretildiğini bildiriyor. Bu da demek oluyor ki insan yaratılışından beri medeni idi ve insanca yaşamdan haberdardı.
M. Sami Ramazanoğlu diyor ki:
"Haberde gelmiştir ki, Allah teala Adem'e yedi yüz bin lügat talim buyurdu. Hz. Adem mucizatından olarak kıyamete kadar gelecek evlatlarının dilleriyle konuşabilirdi."
Tefsirlerde Hz. Adem'e öğretilen bu isimlerden maksadın hem diller, hem de varlıkların mahiyeti, adları ve sıfatları olduğu ifade edilmektedir.
Fahreddin Razi, Tefsirü'l Kebir'de bu hususu özetle şöyle tefsir ediyor:
"Cenab-ı Hak, Hz. Adem'e yarattığı bütün varlıkların isimlerini, insanoğlunun konuşacağı çeşitli dillere göre öğretti. O da bütün bu öğrendiklerini evlatlarına öğretti. Vefat edince evlatları dünyanın her yerine dağıldılar. Her biri belirli bir dilde konuşmaya başladılar. Bölgede hangi dil konuşuluyorsa, oralara o dil hakim oldu ve diğer diller unutuldu. Hz. Adem'in çeşitli dillerde konuşmasının amacı budur."
Cenab-ı Hak için daima "şimdi" vardır ve her zaman yaratma halindedir. Cenab-ı Hak hakkında kim, ne tasvir ediyorsa Ulu Allah bunların dışındadır. Çünkü onun için zaman ve mekan mefhumu yoktur.
*
Fatih Türbedar'ı Ahmet Amiş Efendi, sohbetlerinden birinde, Abdülaziz Mecdi Efendi'ye İbnü'l Arabi'den ilhamla şu gaybi haberi verir:
"Türk Devleti, ilâ yevmi'l kıyame bâki kalır, payidar olur. Fakat şekl-i idaresi şekilden şekile tahavvül eder."
Bu mühim müjdeyi Mecdi Efendi, S. Ünver'e akrarıyor; o da bu özlü ve mühim sözü Yahya Kemâl'e naklediyor.
*
Bu makaleyi tamamlayamadım. Baştan beri bu hususta geniş araştırma içine girdim. Yazarken kalemi kontrol etme gereği duydum. Başına bırakamadım. Araştırmalarım okumalarım uzun zaman aldı. Lakin işin içinden çıkamadım. Kalemi bırakıp "yaz hadi bildiğin gibi" diyemedim.
Derin, şumüllü, dikkat ve rikkat isteyen bir konu.

Türbedâr Ahmet Amiş Efendi çok mühim bir zattır. Kurduğu cümle tek başına bu mevzunun derinliğini mahiyetini ifade eder, ediyor. Mecdi Efendi ve Süheyl Ünver başlı başına farklı kişilikler olup seviyeleri ve seciyeleri yüksektir. Yahya Kemâl son dönemin en büyük şairidir. Değerlendirme yaparken gözetmek, murakabe etmek gerekir. Bu insanlar, kütüphaneler dolusu kitaplar gibidirler. Demek istediğim budur.

*

Ortaokul ve Lise yıllarımda Çağpar Caddesi'nde, Berber Ahmet Sayar'a saçımı kestirirdim. (Eğer tıraş makinesi ile kesiyorsa üç numaraya, bu eylem için "kırkmak" fiilini kullanırdım.) Duvarda veya terekte kitaplar görürdüm. Dini kitaplar ve diğer bazı talebelere yarar kitaplar. Baktım ki, üzerinde "Beş Yüz Hadis" yazan bir kitap var. Biraz kurcaladım. İçindeki hadislerden bazıları Türklerden bahsediyor. Hemen olmasa bile bir müddet sonra satın aldım. İncelemeye koyuldum. Bana o zaman, Türkler hakkında Peygamberimizin hadisi yani sözü olamayacağını söyleyenler oldu. Bu sözlerin Türk tarihini ve Türk dilini yazan müelliflerce kaydedildiği söylendi. Oysa Peygamberimiz Rum milletini Çin milletini Acem milletini bilsin de niçin Türk milletini bilmesin? Kaldı ki ilk beş yüz seneyi çıkınca dünyada Türk milleti İslâm dininin hizmetkârı oldu. Burada durup Türk tarihi yazacak değilim fakat o kitaptaki hadislerin hakikat olduğu konusunda asla şüphe içinde olmadım.

Bahsi uzattım. Meselenin özünü ifade edebildiğimi sanıyorum. Kafi geleceğini düşünüyorum.

Yorum Ekle

Ahmet Günaydın

X